

Před 55 lety přistáli lidé na Měsíci

20.7.2024 - Jan Sýkora | Vojenský historický ústav Praha

Posádku mise Apollo 11 tvořila trojice astronautů Neil A. Armstrong jako velitel, Edwin E. Aldrin pilot lunárního modulu a pilot velitelského modulu Michael Collins. Do meziplanetárního prostoru jí vynesla mohutná raketa Saturn V, která startovala dne 16. července 1969 v 13:32:00 UTC z Kennedyho vesmírného střediska na Floridě.

Celá úspěšná mise, která se skončila 24. července ve vodách Tichého oceánu, byla s napětím sledována snad všemi obyvateli Země v téměř přímém přenosu. To umožnil především prudký rozvoj radiové a televizní techniky. Úspěch amerických astronautů tak byl považován za vítězné snažení celého lidstva, nikoliv jednotlivců. V tom smyslu byla také na povrchu Měsíce zanechaná pamětní plaketa, která zdobí sestupovou část lunárního modulu dodnes.

Ve sbírce VHÚ se k této události nachází řada exponátů. Mezi nejvýznamnější patří darovací kazeta s částčkami měsíční horniny a československou vlajčkou, spolu s různými dobovými publikacemi. Jde především o speciální vydání časopisu LIFE z roku 1969 a jeho české mutace.

Po zdařilém završení mise Apollo 11 uložil tehdejší americký prezident Richard M. Nixon kosmické a letecké agentuře NASA, aby připravila asi 250 speciálních jednotně upravených darovacích kazet se symbolickými vzorky měsíčního regolitu. Regolitem byla nazývána vrstva nepevněného různorodého materiálu, jenž na Měsíci vznikl dlouhodobým působením nárazů meteoritů na jeho povrch.

Posádka Apolla 11 tehdy z Měsíce přivezla na Zemi asi 21,55 kg měsíčních vzorků. V roce 1970 pak prezident Nixon na 135 kazet věnoval představitelům států uznávaných USA, další OSN a 50 guvernérům amerických států. Na nich byly jednotně v pryskyřici zalité čtyři částčky měsíční horniny o velikosti rýžových zrněk a celkové hmotnosti okolo 0,05 gramu. Dále zde byly umístěny tabulky se stručným uvedením původu horniny a prezidentovým věnováním.

Kazetu s měsíčními vzorky a malou československou státní vlajkou, která byla dopravena na Měsíc a zpět, obdržela i Československá socialistická republika. Komunistické vedení státu bylo z daru na rozpacích a před jeho přijetím si ověřovalo stanovisko ostatních zemí východního bloku v čele se Sovětským svazem. Velvyslanec USA Malcolm Toon jej nakonec předal před svým odjezdem z Prahy na audienci u prezidenta republiky dne 8. října 1971.

Dar pak byl formálně postoupen předsedovi vládní Čs. komise Interkosmos při ČSAV a současně předsedovi ČSAV akademiku Jaroslavu Kožešníkov, který rozhodl, aby byl umístěn do trezoru a zmínky o něm omezeny. Tam zůstal uložen až do zániku programu Interkosmos v roce 1990.

Teprve po zrušení Čs. komise Interkosmos rozhodl předseda Čs. komise pro výzkum a využití kosmického prostoru při Akademii věd ČR o předání kazety se vzorky z Apolla 11 a čs. vlajčkou do tehdejšího Muzea letectví a kosmonautiky Historického ústavu AČR.

Připomínkou významné události je také vystavení dobových artefaktů a modelu lunárního modulu v Leteckém muzeu VHÚ ve vitríně věnované i mezinárodnímu vesmírnému programu Interkosmos.

<https://www.vhu.cz/pred-55-lety-pristali-lide-na-mesici>